

Tjänsteskrivelse

Datum

2025-12-11

Vår referens

Ahmet Gazic

Utvecklingssamordnare

ahmet.gazic@malmo.se

Rapport gällande tidigare åtgärder och effekter av Communities That Care (CTC)

ASN-2025-16456

Sammanfattning

Kommunstyrelsen tog den 11 september 2024 beslut (§ 235) om att upphäva sitt tidigare beslut (STK-2016-166) om att anta "Communities That Care" (CTC) som metod för stadens systematiska trygghetsarbete (STK-2024-351).

Vid sammanträdet beslutade kommunstyrelsen, förutsatt att kommunfullmäktige beslutade att uppdra åt arbetsmarknads- och socialnämnden att ansvara och samordna det universella preventionsarbetet rörande normbrott bland barn och unga, att ge arbetsmarknads- och socialnämnden i uppdrag att återrapporera till kommunstyrelsen hur man tagit CTC-arbetet vidare vad gäller tidigare åtgärder och effekter.

Den 26 september 2024 biföll kommunfullmäktige (§ 190) kommunstyrelsens beslut (§ 235) och fastställde därmed även uppdraget att återrapporera det fortsatta arbetet.

Föreliggande ärende utgör en återrapporering av det fortsatta arbetet. En mer fullständig redogörelse av uppdraget beskrivs i en rapport som biläggs i ärendet.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen föreslår att återrapporeringen av hur arbetsmarknads- och socialnämnden tagit CTC-arbetet vidare vad gäller tidigare åtgärder och effekter bör anses besvarad med vad som redovisas i rapporten.

Förslag till beslut

1. Arbetsmarknads- och socialnämnden godkänner rapporten och lägger den till handlingarna.
2. Arbetsmarknads- och socialnämnden skickar rapporten till kommunstyrelsen.
3. Arbetsmarknads- och socialnämnden föreslår kommunstyrelsen besluta att godkänna rapporten och lägga den till handlingarna.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse - Rapport gällande tidigare åtgärder och effekter av Communities That Care (CTC)
- §235 KS Verksamhetsförändring inom Communities That Care (CTC)
- Beslut KF 240926 § 190 med särskilt yttrande (M+C) verksamhetsförändring inom Communities That Care (CTC)
- Rapport - Tidigare åtgärder och effekter av Communities That Care

Beslutsplanering

ASN beredning 2025-10-29

Arbetsmarknads- och socialnämndens arbetsutskott 2025-11-06

Arbetsmarknads- och socialnämnden 2025-11-20

ASN beredning 2025-11-26

Arbetsmarknads- och socialnämndens arbetsutskott 2025-12-04

Arbetsmarknads- och socialnämnden 2025-12-18

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Ärendet

Kommunstyrelsen tog den 11 september 2024 beslut (§235) om att upphäva sitt tidigare beslut (STK-2016-166) om att anta ”Communities That Care” (CTC) som metod för stadens systematiska trygghetsarbete (STK-2024-351).

Vid sammanträdet beslutade även kommunstyrelsen, förutsatt att kommunfullmäktige beslutade att uppdra åt arbetsmarknads- och socialnämnden att ansvara och samordna det universella preventionsarbetet rörande normbrott bland barn och unga, att ge arbetsmarknads- och socialnämnden i uppdrag att återrapportera till kommunstyrelsen hur man tagit arbetet vidare vad gäller tidigare åtgärder och effekter.

Den 26 september 2024 biföll kommunfullmäktige (§190) kommunstyrelsens beslut (STK-2024-351) om att arbetsmarknads- och socialnämnden övertar ansvaret och samordningen av stadens förebyggande arbete på universell nivå.

Till följd därav effektuerade kommunfullmäktige även kommunstyrelsens beslut om att ge arbetsmarknads- och socialnämnden i uppdrag att återrapportera till kommunstyrelsen hur nämnden tagit CTC-arbetet vidare vad gäller tidigare åtgärder och effekter.

Föreliggande ärende utgör en återrapportering av hur arbetsmarknads- och socialnämnden tagit arbetet vidare vad gäller tidigare åtgärder och effekter och har sammanställts i en rapport vilken biläggs i detta ärende.

Rapporten redovisar de resultat och effekter som CTC-arbetet genererat på aggregerad nivå. Detta genom att redogöra för lärdomarna från pilotprojektet i Almgården, följt av en redovisning av CTC-arbetets effekter i de lokalområden där modellen implementerats samt en redogörelse av resultat avseende CTC-programmen.

Vidare fokuserar rapporten på att sammanfatta vilka lärdomar Malmö stad dragit av CTC-arbetet. Detta genom att redovisa både de framgångsfaktorer och organisatoriska hinder som synliggjorts under arbetets gång och som följaktligen påverkat arbetets implementering och effekter.

Redovisningen av CTC-arbetets effekter och resultat samt vilka lärdomar som arbetet genererat vad gäller Malmö stads förmåga att bedriva effektiv prevention på universell nivå redogörs för i sin helhet i den bilagda rapporten "Rapport – Tidigare åtgärder och effekter av 'Communities That Care'".

En sammanfattning av CTC-arbetets lärdomar

Nedan avsnitt redogör kortfattat för de lärdomar och erfarenheter som Malmö stads arbete med CTC genererat.

Behovsanalys – CTC-enkäten

För att det förebyggande arbetet ska vara framgångsrikt är tillgång till bra data (Folkhälsomyndigheten 2023: 37–38) en förutsättning.

En central del i CTC-arbetet är CTC-enkäten som ger tillförlitliga data om hur barn och unga uppfattar sina uppväxtvillkor. Detta genom att mäta problembeteenden samt risk- och skyddsfaktorer i barns olika livsområden.

Utifrån enkätens resultat, dess analyser och genomförandet av evidensbaserade program har arbetet med CTC bidragit till att systematisera arbetet i staden under de år metoden använts.

Lokalområdesbaserad prevention

Ytterligare en lärdom från arbetet är att det förebyggande arbetet på universell nivå bäst bedrivs genom att mobilisera och involvera lokalområdesaktörer i samtliga delar av arbetsprocessen (EMCDDA 2011: 105, UNODC 2018: 45).

Syftet är att få bästa möjliga bild av områdets behov, uppnå spridning samt knyta arbetet till lokalområdet.

Inom ramen för CTC-arbetet fanns en genomförandeorganisation som leddes och samordnades av en lokal utvecklingsledare som kontinuerligt metodstöddes i prevention och processledning. Detta ledde till att utveckla förmågan att driva ett lokalområdesbaserat arbete genom väl beprövade arbetsprocesser.

Programbank och implementeringsteam

CTC-arbetet i Malmö stad synliggjorde att olika lokalområden har olika behov av insatser för att möta olika typer av problem och risker. Därtill visade områdesteamens

resursanalys att det saknades tillräckligt många effektiva program för att möta de prioriterade risk- och skyddsfaktorerna. En viktig lärdom är därför att staden bör ha ett brett programutbud, utifrån lokala variationer.

Vidare visade CTC-arbetet även att implementeringsteam är nödvändiga för att program ska behålla sin effektivitet vid genomförandet (Folkhälsomyndigheten 2023: 41–42).

Även väl utvärderade program kräver rätt organisatoriska förutsättningar, kontinuerlig utbildning och metodstöd för att implementeras på ett ändamålsenligt sätt.

Styrning och ledning

Vid införandet av CTC i Malmö stad beslutades det om en styrgrupp för arbetet, det exekutiva områdesteamet (XO). XO hade i uppgift att förankra arbetet i respektive organisation, besluta om strategiska vägval samt överse och ansvara för arbetet i lokalområdena.

I checklistan för CTC-arbetet, som uppdaterades årligen, framgår att de kriterier som är förknippade med en fungerande styrgrupp inte var uppfyllda.

I Public Partners genomlysning av Malmö stads arbete med CTC lyfts bland annat styrgruppens brist på mandat och kompetens avseende CTC-arbetet som en bidragande faktor till varför frågor gällande CTC:s utvidgning och beslutsfattande ”bollas runt i systemet” (Public Partner 2023:17).

Av detta följer att staden, vid beslut om att inrätta en styrgrupp, bör förstärka styrgruppens roll som beslutsinstans och samverkansnod.

Vidare beskriver genomlysningen samspelsutmaningarna mellan CTC-arbetets centrala funktioner och övriga förvaltningar som en konsekvens av Malmö stads decentraliserade styrmodell.

Givet att en förvaltning inte kan ta ägandeskap av frågor från ansvariga nämnder, förvaltningar och chefer, är en lärdom från CTC-arbetet att uppdrag som skär genom organisationsgränser bör förenas med mandat att ge metodstöd till andra förvaltningar samt främja ”ett relationellt ledarskap hos förvaltningsdirektörer och politik” (Public Partner 2023: 7).

Begreppsförvirring

I genomlysningen av CTC-arbetet i Malmö stad framgår att begrepp som ”evidens” inte används enhetligt inom Malmö stad, varför en rekommendation är att staden bör ”utveckla ett gemensamt förhållningssätt till att analysera riskfaktorer relaterade till barns och ungas livsvillkor” (Public Partner 2023: 15), där staden kan dra lärdomar från CTC-arbetet vad gäller att arbeta med kunskapsstyrd prevention.

Särskilt gäller detta kunskapen om och definitioner av väsentliga begrepp inom preventionsområdet.

Mot denna bakgrund har Malmö stads arbete med CTC bland annat genererat insikter om att förebyggande arbete går ut på att ändra ett beteende, vilket får som konsekvens att förebyggande insatser bör utgå från en beteendeteoretisk grund.

Vidare tydliggjorde CTC-arbetet att även universella insatser bygger på en riskbedömning i lokala områden och inte nödvändigtvis bör spridas brett över hela staden.

Därutöver visade erfarenheterna från CTC-arbetet att det finns utvecklingspotential avseende hur staden klassificerar förebyggande insatser utifrån olika preventionsnivåer, varför ett gemensamt förhållningssätt är angeläget för att säkerställa en högre ändamålsenlighet i stadens samlade preventionsarbete.

En sammanfattning av de sju centrala utgångspunkterna

Med utgångspunkt i lärdomarna från CTC-arbetet redovisar arbetsmarknads- och socialförvaltningen nedan rapportens sju centrala utgångspunkter, vilka kommer att ligga till grund för arbetsmarknads- och socialnämndens uppdrag att ansvara och samordna det universella preventionsarbetet rörande normbrott bland barn och unga.

1. Skapa samsyn kring att agera innan problem har uppstått

I ljuset av bristen på en enhetlig definition av begreppet ”förebyggande arbete” eller ”prevention”, betonar den här utgångspunkten vikten av att skapa samsyn kring vad några viktiga begrepp och termer betyder inom ramen för arbetsmarknads- och socialnämndens förebyggande uppdrag.

En central insikt från CTC-arbetet är att allt förebyggande arbete går ut på att ändra beteenden och bygger på en riskbedömning.

2. Att definiera problem som ska förebyggas

För att kunna sätta konkreta och uppföljningsbara mål för stadens förebyggande arbete, betonar den här utgångspunkten vikten av att först definiera vilket problem som ska förebyggas, och därefter identifiera problemets bakomliggande faktorer som ökar respektive minskar sannolikheten för att problembeteenden ska utvecklas.

3. Kartlägga behov och bakomliggande faktorer

Ett effektivt förebyggande arbete sätts bäst genom att kartlägga vad som orsakar ett visst problem. Därav betonar den här utgångspunkten vikten av att kontinuerligt kartlägga behov samt risk- och skyddsfaktorer.

En vetenskapligt grundad kartläggning möjliggör en bättre förståelse för vad det är som ska förbyggas samt en mer ändamålsenlig implementering och uppföljning av behovsstyrda insatser.

4. Välja kunskapsbaserade insatser

Trots att preventionsvetenskap är en relativt ny forskningsgren, har de senaste 40 åren av preventionsforskning genererat användbar kunskap om vilka insatser, eller vilka inslag i olika insatser, som visat sig effektiva i att förebygga olika problem.

Därför behöver stadens förebyggande arbete på universell nivå ta hänsyn till de etiska aspekterna av prevention, vilket innebär att staden vid val av insatser säkerställer att de inte riskerar att förvärra den situation som ska förebyggas.

5. Säkerställa implementeringsstöd

För att säkerställa att effekterna som en insats förväntas uppnå faktiskt uppnås, betonar den här utgångspunkten att implementeringen av kunskapsbaserade insatser kräver fortlöpande implementeringsstöd.

Detta för att säkerställa att de organisatoriska förutsättningarna som krävs för en framgångsrik implementering finns på plats, att implementeringen av insatser genomförs med hög kvalitet, att insatsen når tillräckligt många för att åstadkomma en förändring på lokalområdesnivå samt för att kunna anpassa och justera insatsen vid behov.

6. Uppföljning

Förebyggande arbete tar tid.

Det går däremot att följa och följa upp arbetet på kort och mellanlång sikt genom att upprätta en målkedja med olika mål och tidsperspektiv.

Därför betonar den här utgångspunkten vikten av att följa upp det förebyggande arbetet i en målkedja som omfattar mål på fler nivåer och tidsperspektiv med syfte att kunna följa upp och säkerställa att stadens långsiktiga insatser utvecklas i rätt riktning, trots att slutmålet för insatserna ligger långt i framtiden.

7. Ett gemensamt ansvar

Mot bakgrund av att risk- och skyddsfaktorer finns i barns och ungas samtliga livsområden, är det förebyggande arbetet per definition ett komplext tillsammansarbete.

Av den anledningen betonar den här utgångspunkten att stadens förebyggande arbete bör involvera så väl stadens förvaltningar som lokala samarbetsparter i allt från analysen av problem och bakomliggande faktorer till uppföljningen av insatser.

Detta genom att det förebyggande arbetet utgår från lokala behov, involverar lokala aktörer och utgår från beprövade och systematiska arbetsprocesser.

Förvaltningens överväganden

En av Malmö stads prioriterade frågor är att Malmö ska vara en trygg och säker stad att bo, vistas och verka i.

Inom ramen för kommunfullmäktiges målområden ”En stad med goda uppväxtvillkor för barn och unga” samt ”En jämlik stad” understryks vikten av det förebyggande

arbetet i att skapa förflyttningar mot en tryggare stad, i synnerhet vad gäller arbetet riktat mot barn och unga (Malmö stad 2025).

Malmö har de senaste åren gjort positiva förflyttningar vad gäller stadens samlade trygghetsskapande och förebyggande arbete; Malmöbornas känsla av trygghet ökar och utsattheten för brott, fysiskt våld samt utomhusstörningar minskar (Polisens trygghetsmätning 2025).

Bland stadens barn och unga går, även där, utvecklingen i rätt riktning: färre barn växer upp under ekonomiskt knäpra förhållanden och trångboddhet, färre familjer är i behov av försörjningsstöd, en ökad andel barn skriver in sig i förskola och gymnasiebehörighet bland stadens niondeklassare ökar (Malmö stad 2025).

Samtidigt menar arbetsmarknads- och socialförvaltningen att Malmö står inför stora utmaningar som kommer att ställa krav på stadens förmåga att säkerställa ett högkvalitativt och kunskapsbaserat förebyggande arbete på universell nivå i hela staden.

I Malmö stads årligt återkommande omvärldsanalys påtalas bland annat behovet av breda samarbeten och arbetsformer som matchar den komplexitet som omfattar många av dagens samhällsutmaningar, inte minst vad gäller frågor som berör trygghet, segregation och förebyggande arbete (Utblick Malmö 2025).

Vidare står Malmö inför demografiska förändringar i form av en åldrande befolkning som ställer effektiviseringskrav på den offentliga sektorn; färre ekonomiska resurser ska räcka till fler och större behov. Därtill uttalas även ett behov av att stävja den tilltagande kompetensbristen och att på lång sikt säkra samhällsviktiga kompetenser.

Mot bakgrund av ovanstående omvärldstrender menar arbetsmarknads- och socialförvaltningen att det fortsatt är angeläget för Malmö stad att säkerställa att färre av dagens barn och unga dras in i kriminalitet och lider av psykisk ohälsa samt att fler fullföljer sin skolgång, mår bra och etablerar sig på arbetsmarknaden.

Vidare menar arbetsmarknads- och socialförvaltningen att det förebyggande arbetet inte bör betraktas som en social investering enbart utifrån ett folkhälsoperspektiv, utan även utifrån ett kompetensförsörjnings-, arbetsmarknads- och näringslivsperspektiv.

Sedan den 1 juli 2025 har Sverige även en ny socialtjänstlag i vilken socialnämndernas förebyggande uppdrag tydliggörs.

Den nya lagstiftningens ambition är att mer fokus ska ligga på det proaktiva och förebyggande arbetet, snarare än på reaktiva åtgärder. Därtill inför den nya lagen krav på att all verksamhet inom socialtjänsten ska vara lättillgänglig och bedrivas i enlighet med bästa tillgängliga kunskap. Samtidigt understryker lagen att socialtjänsten är en av flera aktörer som behöver bidra till det förebyggande arbetet.

Lagändringarna som den nya socialtjänstlagen inbegriper kommer därmed att innebära en omställning för kommunerna. Följaktligen kommer även kommunernas styr- och

ledningssystem behöva stödja implementeringen av kunskapsbaserade arbetssätt samt skapa förutsättningar för en mer systematisk uppföljning och utvärdering av insatser.

För att arbetsmarknads- och socialnämnden ska vara framgångsrik i uppdraget att ansvara och samordna stadens förebyggande arbete på den universella preventionnivån, och därigenom bidra till kommunfullmäktiges mål samt få till stånd de förflyttningar som den nya socialtjänstlagen innefattar, behöver stadens samlade förebyggande arbete på universell nivå anta en stadsövergripande ansats.

Målsättningen med de sju centrala utgångspunkterna är att utgöra en sådan ansats.

Inom ramen för arbetsmarknads- och socialnämndens uppdrag att ansvara för och samordna det universella preventionsarbetet rörande normbrott bland barn och unga, arbetar förvaltningen vidare med att strukturera och integrera de sju centrala utgångspunkterna i det fortsatta utvecklingsarbetet.

Ambitionen är att detta ska utgöra en gemensam grund för nya arbetsformer som, i samverkan med stadens alla relevanta aktörer, bidrar till att säkerställa trygga och goda uppväxtvillkor för Malmös barn och unga.

Ansvariga

Therese Wihlborg Enhetschef

Truls Hallin Avdelningschef

Britt-Marie Pettersson Förvaltningschef